

Introduction to European Studies: A New Approach to Uniting Europe,
red. Dariusz Milczarek, Artur Adamczyk, Kamil Zajączkowski,
Centre for Europe, University of Warsaw, Warszawa 2013, ss. 767

Waldemar Tomaszewski*

Studia europejskie są obecnie, jak słusznie zauważają we wstępie redaktorzy, jedną z bardziej interesujących, a zarazem intensywnie rozwijających się dyscyplin naukowych. Jest to w dużej mierze wynik dynamiki procesu integracji europejskiej oraz specyfiki Unii Europejskiej, będącej wciąż podmiotem *in statu nascendi*. Okoliczności te sprawiają, że w problematyce europejskiej pojawiają się wciąż nowe wyzwania badawcze. W publikacji *Introduction to European Studies: A New Approach to Uniting Europe* podjęto niełatwe zadanie usystematyzowania dotychczasowych osiągnięć naukowych w obszarze studiów europejskich. Pełne przedstawienie tak złożonego dorobku naukowego w dziedzinie integracji europejskiej, jej genezy oraz procesu rozwoju, uzupełnionego aktualnym stanem badań wraz ze wskazaniem możliwości i kierun-

ków ich dalszego rozwoju, jest zadaniem niezwykle trudnym, ale któremu podoleli redaktorzy publikacji.

Oczywiście nie jest możliwe w praktyce przedstawienie całego stanu badań o integracji europejskiej, systemie instytucjonalnym UE czy jej *acquis communautaire*. Również wiele innych zagadnień unijnych nie może być pomieszczonych w nawet najbardziej obszernej publikacji. Dlatego też należy docenić starania redaktorów, którzy materię tę starannie dobrali, wyselekcjonowali oraz usystematyzowali.

Redaktorzy wyróżnili w publikacji siedem obszarów w badaniach nad integracją europejską. Część pierwszą zatytułowaną *Methodological Introduction* rozpoczyna artykuł Dariusza Milczarka *Theoretical Aspects of European Studies*. Autor podjął próbę odpowiedzi na podstawowe pytania dotyczące prowadzenia w Polsce badań nad Europą. Autor wskazuje w artykule różne podejścia teoretyczne w studiach

* Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Instytut Nauk Politycznych.

europjskich oraz dokonuje ich systematki w aspekcie przedmiotu bada, problemów badawczych oraz możliwej do zastosowania metodologii. Natomiast Wojciech Gagatek w artykule *Research Trends in EU Studies* uzupełnia niejako wcześniejsze rozważania o problematykę współczesnych trendów w studiach nad Unią Europejską. Wskazuje równocześnie na istotną w nich rolę nauk politycznych. W ukazanej przez Autora perspektywie studia nad UE podejmowane są również w ujęciu prawnym, socjologicznym czy ekonomicznym. Tak dokonywany przegląd pozwala na przyznanie studiom europejskim interdyscyplinarnego statusu, z czym należy się zgodzić, nie zapominając jednak, że obecnie co najmniej aspirują one do całkowitej odrębności i wyróżnienia jako osobna dyscyplina, co również podkreśla Autor (s. 30). Rozważania nad metodologią zamyka artykuł Kristine Medne *Interdisciplinarity – Dilemmas Concerning Theory, Methodology and Practice*. Autorka wskazuje w nim na kształtowanie się idei „zjednoczenia nauk”, która jest obecnie dość powszechnie wdrażana, co ukazane jest zwłaszcza na przykładzie uwarunkowań edukacyjnych w Stanach Zjednoczonych, ale też i europejskich. W artykule odnajdujemy też podstawowe wartości, jakich dostarcza interdyscyplinarność studiów.

Oceniając pierwszą część, należy podkreślić, iż zawiera ona wszystkie aktualne podejścia metodologiczne w studiach europejskich i pozwala na podstawową w nich orientację.

Natomiast w części drugiej *History of European Integration of European Union* Autorzy Dariusz Milczarek (*Genesis of the United Europe – From the Roman Empire to European Union*) oraz Olga Barburska (*European integration on Motion: 60 Years of Successes and Failures*) przedstawili rys historyczny europejskiej integracji, poczynając od koncepcji integracji starożytnego Rzymu (D. Milczarek), na współczesnych jej wyzwaniach kończąc (O. Barburska). Rozdział ten pozwala, oczywiście jedynie w niezbyt dużej, ale wystarczającej szczegółowości, poznać historyczne aspekty integracji europejskiej w poszczególnych okresach historycznych.

Część trzecia dotyczy prawa oraz instytucji Unii Europejskiej (*Law and Institutions of European Union*). W części tej Władysław Czapliński przedstawił podstawowe kwestie prawne odnoszące się do prawa unijnego (*Fundamental Problems of the EU Legal System*), ale również do jego relacji z prawem państw członkowskich (*European Union Law and the Laws of the Member States. Sources of EU Law*). Natomiast Jana Plaňavová-Latanowicz (*Freedoms of EU Internal Market: An Outline*) oraz Artur Adamczyk (*The EU in Action – Institutions and Decision-making Processes*) ukazali funkcjonowanie UE w wymiarze instytucjonalnym oraz obszarze wspólnego rynku. Wydaje się, że choć zawarte w tej części artykuły są bez wątplenia interesujące oraz poszerzające stan badań nad UE, to jednak jest to część pracy, z której redaktorzy mogli zrezygno-

wać, ewentualnie bardziej ją rozbudować, uzupełniając kwestie stanowienia prawa unijnego, pierwszeństwa praw czy przepisów w pozostałych obszarach wspólnotowych. Zaproponowany czytelnikom układ rozdziału sprawia wrażenie nazbyt wybiórczej, a nawet dość przypadkowej problematyki. Należy również uwzględnić, iż kwestie prawa unijnego oraz systemu instytucjonalnego UE są przedmiotem licznych europejskich opracowań¹. Były też szczegółowo przedstawiane w publikacjach polskich. Pomimo to treści zawarte w tej części umożliwiają poznanie podstawowych kwestii odnoszących się zarówno do prawa, jak i systemu instytucjonalnego UE.

Część czwarta zatytułowana jest *European Economic Integration*. W tej części znalazły się artykuły poświęcone: Unii Ekonomicznej i Monetarnej autorstwa Alojzego Z. Nowaka (*The Economic and Monetary Union – The Basis of European Economic Integration*); strefie euro, którego autorem jest Grzegorz Tchorek (*Moving Towards Better Economic Governance in the Euro Zone*); wspólnemu rynkowi UE autorstwa Adama A. Ambroziaka (*New Challenges for the Free Movement of Goods within the Internal Market of the European Union*); rynkowi pracy UE autorstwa Magdaleny Drouet (*European Labour Market – Overcoming Obstacles and*

Facing Challenges) oraz europejskim uwarunkowaniom ekonomiczno-społecznym, którego autorami są: Tatjana Muravska, Birtuta Sloka oraz Sergejs Stacenko (*Europe at a Crossroads – Industrial Relations and Social Dialogue*). Autorzy tej części publikacji przedstawili interesującą i wnikliwą analizę kwestii ekonomicznych w zintegrowanej Europie. Szczególnie duże zainteresowanie może budzić tekst G. Tchorka. Autor ten wskazał na mocne oraz słabe strony strefy euro, ukazując równocześnie szanse jej wzmocnienia. To, co szczególnie podnosi wartość tego rozdziału, to umiejętnie dokonywane przez Autorów prognozowanie oraz wskazywanie problemów oraz wyzwań, z jakimi będzie musiała zmierzyć się UE w poszczególnych obszarach wspólnotowych. Taką predykcję znajdujemy zarówno w tekście A.Z. Nowaka, jak i pozostałych Autorów (zwłaszcza A.A. Amboziaka i M. Drouet). Również T. Muravska, B. Sloka oraz S. Stacenko w swoim artykule przedstawili perspektywę kształtowania się zależności społeczno-gospodarczych w uwarunkowaniach po Traktacie z Lizbony.

W części piątej *Policies of the European Union* zawarto siedem artykułów. Jest to jedna z najbardziej rozbudowanych części publikacji. Jest to zrozumiałe z uwagi na różnorodność kwestii składających się na poszczególne polityki Unii Europejskiej. Część piątą rozpoczyna artykuł Anny Wróbel dotyczący polityki handlowej UE (*EU Commercial Policy in a Globalised World – Factors and Instruments*). Kolejny artykuł, autorstwa Benona Gazińskiego, od-

¹ Zob. np. *Law of the European Union*, red. D. Vaughan, A. Robertson, A. Yevgenyeva, Oxford 2013; *The Institutions of the European Union*, red. J. Peterson, M. Shackleton, Oxford 2012.

nosi się do polityki rolnej (*Common Agricultural Policy at a Crossroads*). B. Gaziński w sposób wyczerpujący ukazuje różne aspekty wspólnej polityki rolnej UE. Następnie Bartłomiej Nowak podejmuje niezwykle złożony i aktualny problem polityki energetycznej (*Energy Policy of the European Union – Myth or Reality?*). Problematyka artykułu jest szczególnie interesująca, zwłaszcza z uwagi na liczne sprzeczne interesy państw członkowskich UE w tym obszarze wspólnotowym. Autor wyczerpująco przedstawia wiele dylematów związanych z powyższymi kwestiami, próbując odpowiedzieć na pytanie: czy pozostają one wśród spraw o charakterze ponadnarodowym? W kolejnym artykule tej części Przemysław Dubiel wskazuje na kierunki rozwoju polityki regionalnej (*EU Regional Policy – main Directions and Challenges*). Natomiast Małgorzata Pacek (*Migration Policies in the EU in the Context of Demographic Challenges in Europe*) ukazuje w swoim artykule problemy migracyjne spowodowane zwłaszcza zmianami demograficznymi. Kolejny artykuł, autorstwa Anny Ogonowskiej (*The Growing Importance of the EU Information Policy*), ukazuje wzrost znaczenia polityki informacyjnej w integrującej się Europie. Część piątą zamyka tekst, którego autorkami są: Marta Malska, Nataliya Antonyuk oraz Oksana Kravetska, dotyczący sfery turystyki w polityce UE (*The European Union's Policies, in the Sphere of Tourism*).

Na część szóstą *International Dimension of the European Union* składają się artyku-

ły odnoszące się do wymiaru międzynarodowego Unii Europejskiej. W pierwszym z nich Dariusz Milczarek porusza kwestie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE (*Foreign and Security Policy – A Challenge for the European Union*). Autor odnosi się do najważniejszych i najbardziej aktualnych problemów tego obszaru unijnego. W kolejnym artykule tej części publikacji Bogdan Góralczyk podejmuje rozważania nad aktualnym stanem UE (*European Union – The Best of Times, the Worst of Times?*). Natomiast Alojzy Z. Nowak oraz Darisz Milczarek (*European Union and the World: Case Study of Transatlantic Relations*) rozważają pozycję UE w obszarze transatlantyckim. W kolejnym artykule, którego autorem jest Bohdan Hud, poruszane są problemy polityki wschodniej UE (*Eastern Policy of the European Union: Step by Step Towards Ukraine*). Autor podejmuje zwłaszcza kwestie związane z relacjami pomiędzy UE i Ukrainą. Oczywiście jest, iż dynamika wydarzeń, jakie zachodzą na Ukrainie, nie była możliwa do przewidzenia. Tym bardziej istotne jest spojrzenie na ten problem z perspektywy czasu, jaki minął od wydania niniejszej publikacji, i zweryfikowanie poszczególnych problemów z aktualną rzeczywistością. Roman Kalytchak oraz Andriy Semenovych w swoim artykule rozważają możliwości dalszego poszerzenia terytorialnego UE (*European Union Enlargement – An Unfinished Business?*). Natomiast Autorzy: Bogdan Góralczyk, Jakub Zajączkowski i Kamil Zajączkowski podejmują kwestie związane z relacjami UE z oddalonymi od Europy ob-

szarami świata (*The European Union and Asia, Latin America and Sub-Saharan Africa – Different Regions, Particular Policies*). Część szóstą kończy artykuł Kamila Zajączkowskiego (*European Union's Development Assistance – Framework, Priorities and Directions*), w którym Autor wskazuje na priorytety i kierunki w polityce pomocy rozwojowej UE.

W części szóstej publikacji znalazły się zatem artykuły odnoszące się do różnorodnych kwestii związanych z relacjami zewnętrznymi UE. Lektura poszczególnych artykułów pozwala na poznanie najważniejszych priorytetów UE w tym obszarze jej działalności. Należy podkreślić, że pomimo dużej dynamiki przemian w systemie międzynarodowym w artykułach odnajdujemy aktualną problematykę oraz wnioski, które może być przydatne w dalszej perspektywie.

Publikację zamyka część odnosząca się do społeczeństwa i kultury w Unii Europejskiej, zatytułowana *Society and Culture in the European Union*. W tej części znalazły się cztery artykuły: artykuł Krzysztofa Wieleckiego dotyczący trudnej i złożonej aktualnie problematyki społecznej w Europie, co umiejętnie przedstawia Autor (*European Social Order. A Case of Civilizational Disorder*); tekst Krzysztofa Wieleckiego i Natalii Wieleckiej odnoszący się do obszaru europejskiej kultury (*European Culture – A Homeopathic Solution*) oraz dwa artykuły poruszające również kwestie kulturowe, lecz w innej perspektywie autorstwa Doroty Jurkiewicz-Eskert (*Rethinking Europe through Culture* i *Cultural Policy of*

the EU). Część ostatnią uważam za niezwykle istotną, bowiem po latach poszukiwania „tożsamości europejskiej” i podejmowania licznych działań zmierzających do zażegnania deficytu symboli w tym obszarze następuje widoczne przewartościowanie kulturowe w zjednoczonej Europie. Kwestia kultury europejskiej i europejskiej aksjologii staje się jednym z najbardziej złożonych i najważniejszych problemów, z jakimi będzie musiała uporać się Unia Europejska. Autorzy artykułów umiejętnie przedstawili te oraz wiele innych dylematów kulturowych integrującej się Europy.

Publikacja nie jest kompletnym kompendium wiedzy na temat integracji europejskiej, jednak we właściwy sposób wskazuje na różne jej aspekty. Należy podkreślić, iż publikacja jest istotnym wkładem w rozwój studiów europejskich. Odnosi się to nie tylko do badań w Polsce. Publikacja ma bowiem wszelkie szanse stać się jedną z podstawowych w badaniach europejskich, do czego przyczyni się nie tylko wysoka jej jakość merytoryczna, ale również bardzo dobre tłumaczenie. Świadczy to o dużej staranności tak Redaktorów, jak i poszczególnych Autorów zamieszczonych w publikacji artykułów. Publikacja *Introduction to European Studies: A New Approach to Uniting Europe* pod redakcją Dariusza Milczarka, Artura Adamczyka i Kamila Zajączkowskiego jest zatem kolejną pozycją bibliograficzną pochodzącą z Centrum Europejskiego Uniwersytetu Warszawskiego wzbogacającą istotnie dorobek naukowy studiów europejskich.